TRIBUNALENS DOM (sjätte avdelningen i utökad sammansättning)

den 16 juni 2011 *

I mål T-185/06,

**Air liquide, SA pour l'étude et l'exploitation des procédés Georges Claude,** Paris (Frankrike), företrätt av advokaterna R. Saint-Esteben, M. Pittie och P. Honoré,

sökande,

mot

**Europeiska kommissionen,** inledningsvis företrädd av F. Arbault och O. Beynet, därefter av V. Bottka, P. Van Nuffel och B. Gencarelli, samtliga i egenskap av ombud,

svarande,

angående en talan om delvis ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2006) 1766 slutlig av den 3 maj 2006, om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/F/38.620 – Väteperoxid och perborat), i den mån som det berör sökanden, meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

TRIBUNALEN (sjätte avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av tillförordnade ordföranden V. Vadapalas (referent), samt domarna M. Prek, A. Dittrich, L. Truchot och K. O'Higgins,

justitiesekreterare: förste handläggaren J. Palacio González,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 2 september 2010,

följande

**Dom**

**Bakgrund till tvisten**

1 Sökanden, Air liquide, SA pour l'étude et l'exploitation des procédés Georges Claude, är ett bolag bildat enligt fransk rätt som vid tidpunkten för omständigheterna i målet innehade 100 procent av aktiekapitalet i Chemoxal SA, som saluför väteperoxid och natriumperborat.

2 I november 2002 informerade Degussa AG Europeiska gemenskapernas kommission om att det förekom konkurrensbegränsande samverkan på marknaderna för väteperoxid och natriumperborat och ansökte om att kommissionens meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 45, 2002, s. 3) (nedan kallat meddelandet om samarbete) skulle tillämpas.

3 Degussa försåg kommissionen med materiella bevis. Tack vare dessa bevis kunde kommissionen den 25 och den 26 mars 2003 genomföra kontroller i ett antal företags lokaler.

4 Kommissionen riktade den 26 januari 2005 ett meddelande om invändningar till sökanden och övriga berörda företag.

5 Efter det att de berörda företagen hade hörts antog kommissionen beslut K(2006) 1766 slutlig av den 3 maj 2006 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet mot Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa, Edison SpA, FMC Corp., FMC Foret SA, Kemira Oyj, sökanden, Chemoxal, SNIA SpA, Caffaro Srl, Solvay SA, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA och Arkema SA (ärende COMP/F/38.620 – Väteperoxid och perborat) (nedan kallat det angripna beslutet). En sammanfattning av detta beslut publicerades i *Europeiska unionens officiella tidning* den 13 december 2006 (EUT L 353, s. 54). Beslutet delgavs sökanden genom en skrivelse av den 8 maj 2006.

**Det angripna beslutet**

6 I det angripna beslutet uppgav kommissionen att mottagarna av beslutet hade deltagit i en enda och fortlöpande överträdelse av artikel 81 EG och artikel 53 i EES-avtalet, som avsåg väteperoxid och den vidareförädlade produkten natriumperborat (skäl 2 i det angripna beslutet).

7 Den konstaterade överträdelsen bestod främst i att konkurrenter utbytte kommersiellt viktiga och konfidentiella upplysningar om marknaden och företagen, begränsade och kontrollerade produktionen liksom produktionens potentiella och faktiska kapacitet, fördelade marknadsandelar och kunder samt fastställde och övervakade målpriser.

8 Sökanden och Chemoxal ålades ”gemensamt och solidariskt” ansvar för överträdelsen (skäl 406 i det angripna beslutet).

9 Med tillämpning av artikel 25.1 b i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EGT L 1, 2003, s. 1), konstaterade kommissionen att dess befogenhet att ålägga påföljder var preskriberad i fråga om sökanden och Chemoxal, vars deltagande i överträdelsen hade upphört mer än fem år före kommissionens första utredningsåtgärder. Kommissionen ansåg emellertid att det fanns ett berättigat intresse av att konstatera att dessa bolag gjort sig skyldiga till den aktuella överträdelsen (skälen 366–369 i det angripna beslutet).

10 I artikel 1 i och 1 j i det angripna beslutet angavs att sökanden och Chemoxal hade överträtt artikel 81.1 EG och artikel 53 i EES-avtalet genom att delta i den aktuella överträdelsen från den 12 maj 1995 till den 31 december 1997.

11 Enligt artikel 2 f i det angripna beslutet ålade kommissionen sökanden och Chemoxal böter med 0 euro.

12 Artikel 4 i det angripna beslutet innehåller en förteckning över mottagarna av beslutet, varibland sökanden ingår.

## Förfarandet och parternas yrkanden

13 Sökanden väckte förevarande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 17 juli 2006.

14 På grund av ändringen i sammansättningen av förstainstansrättens avdelningar förordnades referenten att tjänstgöra på sjätte avdelningen i utökad sammansättning, och målet tilldelades, efter det att parterna hörts, följaktligen denna avdelning i utökad sammansättning.

15 Då två medlemmar av avdelningen i utökad sammansättning var förhindrade att döma i målet, utsåg förstainstansrättens ordförande, med stöd av artikel 32.3 i förstainstansrättens rättegångsregler, två andra domare för att uppnå en full avdelning.

16 På grundval av referentens rapport beslutade tribunalen att inleda det muntliga förfarandet. Parterna utvecklade sin talan och svarade på tribunalens frågor vid förhandlingen den 2 september 2010.

17 Sökanden har yrkat att tribunalen ska

— ogiltigförklara artikel 1 i, i det angripna beslutet, i den mån som kommissionen däri har slagit fast att sökanden deltog i överträdelsen,

— följaktligen ogiltigförklara artikel 2 f och artikel 4 i det angripna beslutet, i den del sökanden berörs, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

18 Kommissionen har yrkat att tribunalen ska

— ogilla talan, och

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

**Rättslig bedömning**

19 Sökanden har åberopat fyra grunder till stöd för sin talan. Som första grund har sökanden gjort gällande åsidosättande av artikel 81 EG såvitt sökanden tillskrevs ansvar för överträdelsen med tillämpning av presumtionen som grundar sig på sökandens hundraprocentiga ägande av dotterbolaget. Den andra grunden avser åsidosättande av rätten till försvar till följd av tillämpningen av nämnda presumtion. Som tredje grund har sökanden gjort gällande åsidosättande av motiveringsskyldigheten, genom att kommissionen underkände de omständigheter som sökanden anfört för att bryta presumtionen. Den fjärde grunden avser att det inte fanns något berättigat intresse av att konstatera sökandens deltagande i överträdelsen, eftersom den var preskriberad.

*Inledande synpunkter*

20 De tre första grunderna som åberopats av sökanden avser i huvudsak slutsatsen att bolaget är ansvarigt för dotterbolagets rättsstridiga beteende. Tribunalen kommer därför inledningsvis att erinra om relevant rättspraxis i detta hänseende.

21 Enligt fast rättspraxis kan ett dotterbolags beteende tillskrivas moderbolaget, särskilt då dotterbolaget, trots att det är ett fristående rättssubjekt, inte självständigt bestämmer sitt uppträdande på marknaden, utan i huvudsak tillämpar instruktioner som det får av moderbolaget, särskilt med hänsyn till de ekonomiska, organisatoriska och juridiska banden mellan dessa två juridiska enheter (se domstolens dom av den 10 september 2009 i mål C-97/08 P, Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, REG 2009, s. I-8237, punkt 58 och där angiven rättspraxis).

22 I en sådan situation ingår moderbolaget och dess dotterbolag nämligen i samma ekonomiska enhet och utgör följaktligen ett och samma företag i den mening som avses i artikel 81 EG (domen i det ovan i punkt 21 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 59).

23 I det specifika fall då ett moderbolags helägda dotterbolag har överträtt unionens konkurrensregler kan detta moderbolag dels utöva ett avgörande inflytande över dotterbolaget, dels föreligger det en motbevisbar presumtion för att moderbolaget faktiskt utövar ett avgörande inflytande över dotterbolaget (se domen i det ovan i punkt 21 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 60 och där angiven rättspraxis).

24 Under dessa omständigheter är det tillräckligt att kommissionen visar att moderbolaget innehade hela aktiekapitalet i ett dotterbolag för att konstatera att moderbolaget utövar ett avgörande inflytande på dotterbolagets affärspolitik. Kommissionen kan då hålla moderbolaget ansvarigt för den aktuella överträdelsen, förutsatt att moderbolaget, på vilket det ankommer att bryta presumtionen, inte kan bevisa att dotterbolaget uppträder självständigt på marknaden (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 21 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 61 och där angiven rättspraxis).

25 Vid bedömningen av huruvida ett dotterbolag bestämmer sitt beteende på marknaden självständigt, ska samtliga relevanta omständigheter som rör de ekonomiska, organisatoriska och juridiska banden mellan dotterbolaget och dess moderbolag beaktas. Dessa kan variera från ett fall till ett annat och kan därför inte bli föremål för någon uttömmande uppräkning (domen i det ovan i punkt 21 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 74; se även, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 12 december 2007 i mål T-112/05, Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, REG 2007, s. II-5049, punkt 65).

26 I förevarande mål påpekade kommissionen, i skälen 370–379 i det angripna beslutet, att ett moderbolag kan hållas ansvarigt för ett dotterbolags rättsstridiga beteende i den mån dotterbolaget inte självständigt bestämmer sitt uppträdande på marknaden. Kommissionen preciserade att det kan presumeras att ett helägt dotterbolag i huvudsak följer instruktioner från sitt moderbolag. Denna presumtion kan motbevisas av moderbolaget.

27 Vad gäller sökandens ansvar för överträdelsen, angav kommissionen för det första, i skäl 403 i det angripna beslutet, att bolaget vid tidpunkten för överträdelsen innehade 100 procent av aktiekapitalet i Chemoxal och hade befogenhet att tillsätta dotterbolagets styrelseledamöter, vilket var tillräckligt för att tillämpa presumtionen att moderbolaget faktiskt utövade ett avgörande inflytande på dotterbolagets beteende.

28 I skäl 404 i det angripna beslutet hänvisade kommissionen till de argument genom vilka sökanden bestred detta ansvar.

29 I skäl 405 i det angripna beslutet angav kommissionen, i motsats till den uppfattning som sökanden har framfört, att det hundraprocentiga innehavet i dotterbolagets aktiekapital gav upphov till en presumtion som kan brytas genom framläggande av bevis för att ”dotterbolaget har en viss självständighet”. Kommissionen fann därefter att de omständigheter som lagts fram av sökanden inte räckte för att bryta denna

presumtion. Kommissionen angav för det första att sökandens befogenhet att tillsätta ledamöterna i dotterbolagets styrelse utgjorde bevis för att moderbolaget utövade ett avgörande inflytande på dotterbolagets löpande verksamhet. Kommissionen hänvisade för det andra till vissa omständigheter som pekade på att de ifrågavarande bolagen utifrån sett ansågs tillhöra samma företag, nämligen angivelsen av namnet Air Liquide i vissa handlingar rörande kartellen samt Chemoxals användning av varumärket Air Liquide.

30 Kommissionen angav slutligen i skäl 406 i det angripna beslutet att den stod fast vid sin slutsats att sökanden och dess dotterbolag Chemoxal skulle tillskrivas ansvar för överträdelsen i fråga, eftersom de ingick i samma företag som deltagit i överträdelsen.

*Den första och den andra grunden: Huruvida kommissionen åsidosatte artikel 81 EG och sökandens rätt till försvar när den tillämpade presumtionen som grundar sig på sökandens hundraprocentiga ägande av dotterbolaget*

Parternas argument

31 Till stöd för den första grunden har sökanden gjort gällande att moderbolagets hundraprocentiga innehav i dotterbolagets aktiekapital inte i sig ger upphov till en presumtion för att moderbolaget utövar ett avgörande inflytande över dotterbolaget och att det ska hållas ansvarigt för dotterbolagets överträdelse. Det krävs åtminstone ytterligare ett bevis till stöd för att dotterbolaget inte är självständigt. Kommissionen

åsidosatte artikel 81 EG genom att åberopa presumtionen enbart på grundval av sökandens hundraprocentiga innehav i dotterbolagets aktiekapital.

32 Andra omständigheter som kommissionen anfört, såsom sökandens befogenhet att tillsätta Chemoxals styrelseledamöter och Chemoxals användning av sökandens varumärke (skälen 403 och 405 i det angripna beslutet), kan inte heller styrka att sökanden utövar ett avgörande inflytande över dotterbolaget. Det följer särskilt av kommissionens beslutspraxis att ett dotterbolags användning av moderbolagets firma inte tyder på att de utgör en enda ekonomisk enhet. I flera av handlingarna i ärendet hänvisas för övrigt till Chemoxal och inte till sökanden.

33 Inom ramen för den andra grunden har sökanden gjort gällande att tillämpningen av den aktuella presumtionen ledde till att bevisbördan kastades om och att sökandens rätt till försvar därmed åsidosattes.

34 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

Tribunalens bedömning

35 Det framgår av skälen 403–406 i det angripna beslutet att sökanden tillskrevs ansvar för dotterbolagets rättsstridiga beteende på grundval av konstaterandet att moderbolaget faktiskt utövade ett avgörande inflytande över Chemoxal, vilket följer av en presumtion som grundar sig på att dotterbolaget är helägt av sökanden, och att sökanden, enligt kommissionen, inte hade motbevisat denna presumtion.

36 Tribunalen konstaterar, med beaktande av den rättspraxis som det hänvisas till i punkterna 21–24 ovan, att det var riktigt av kommissionen att presumera att sökanden utövade ett avgörande inflytande över Chemoxal, med hänsyn till det obestritt hundraprocentiga ägandeförhållandet som förbinder de två bolagen.

37 Sökandens argument rörande de omständigheter som det redogörs för i skälen 403 och 405 i det angripna beslutet, angående befogenheten att tillsätta Chemoxals styrelseledamöter samt det förhållandet att det hänvisats till sökandens firma inom den sektor som berörs av överträdelsen, ska härvid lämnas utan avseende.

38 Dessa omständigheter åberopades av kommissionen utöver konstaterandet att sökanden innehade 100 procent av aktiekapitalet i Chemoxal. Sökandens påstående att de saknar relevans påverkar därför inte kommissionens rätt att åberopa den aktuella presumtionen.

39 Eftersom tribunalen har funnit att kommissionen inte gjorde sig skyldig till någon felaktig rättstillämpning genom att åberopa en presumtion som sökanden kunde bryta genom att bevisa motsatsen, kan talan inte heller vinna bifall såvitt avser grunden att bevisbördan kastades om i strid med principen om rätt till försvar.

40 Mot bakgrund av vad som anförts ovan kan talan inte vinna bifall på den första eller den andra grunden.

*Den tredje grunden: Huruvida kommissionen åsidosatte motiveringsskyldigheten genom att underkänna de omständigheter som anförts för att bryta den aktuella presumtionen*

Parternas argument

41 Sökanden har hävdat att kommissionen åsidosatte sin motiveringsskyldighet genom att inte ta ställning till den bevisning som sökanden anförde för att bryta presumtionen som grundar sig på dess hundraprocentiga ägande av Chemoxal.

42 Sökanden har angett att den, i sitt svar på meddelandet om invändningar, lade fram en rad uppgifter avseende Chemoxals självständiga struktur och beslutsfattande.

43 I skäl 404 i det angripna beslutet gjorde kommissionen en ofullständig uppräkning av dessa omständigheter. Kommissionen tog inte heller ställning till dessa omständigheter utan begränsade sig till att bland annat påpeka att ”det utifrån sett var klart att Chemoxals verksamhet kontrollerades av [sökanden]” och att ”både kunder och konkurrenter hänvisade till företaget ’Air Liquide’ inom [väteperoxidsektorn]” (skäl 405 i det angripna beslutet). Följaktligen undersökte kommissionen inte någon av de omständigheter som åberopats av sökanden i det angripna beslutet.

44 Enligt sökanden kan kommissionen inte avhjälpa den bristfälliga motiveringen av det angripna beslutet genom att åberopa ytterligare omständigheter vid tribunalen, i synnerhet vad avser den omständigheten att Chemoxal saluförde produkter tillverkade av Oxysynthèse SA. Kommissionen visade nämligen inte i det angripna beslutet att

sökanden faktiskt utövade kontroll över detta företag som ägs gemensamt av sökanden och Atochem SA och vilket, såvitt gäller sökandens andel, drivs av Chemoxal.

45 Att motiveringen i det angripna beslutet är bristfällig på denna punkt bekräftas av att kommissionen framställde dessa argument först i sitt svaromål.

46 Kommissionen har genmält att den aktuella presumtionen medför att bevisbördan för Chemoxals självständighet helt låg på sökanden. Vad gäller de omständigheter som anförts av sökanden, förklarade kommissionen i tillräcklig utsträckning i skälen 403–405 i det angripna beslutet varför presumtionen inte hade motbevisats.

47 Kommissionen är inte heller skyldig att bemöta samtliga argument i svaret på meddelandet om invändningar. Det är tillräckligt att den utförligt redogör för skälen till att det berörda företaget hålls ansvarigt för överträdelsen. Sökanden har inte klandrat kommissionen för att ha underlåtit att lämna en sådan redogörelse.

48 För övrigt skulle sökandens argument, som är mycket generella och saknar stöd i specifik bevisning, inte ha kunnat bryta presumtionen.

49 Vad gäller påståendet om dotterbolagets strukturella självständighet, utesluter för det första inte den omständigheten att ingen ur ledningen för Chemoxal deltog i sökandens organ att sökanden lämnade instruktioner till dotterbolaget och styrde dess handlande i väsentlig utsträckning. Vidare följer det av uppgifterna som sökanden lämnat i svaret på meddelandet om invändningar, även om detta förhållande inte

nämns i det angripna beslutet, att åtminstone en av styrelseledamöterna i Chemoxal, efter att ha avgått, erhöll en ledande befattning i sökandebolaget.

50 För det andra är den omständigheten att Chemoxals styrelseordförande hade mycket vidsträckta befogenheter endast ett belysande exempel på de befogenheter som normalt tillkommer ett bolags högsta chef och utgör inte något bevis för att sökandens dotterbolag är självständigt.

51 För det tredje är den omständigheten att Chemoxal förfogade över egna avdelningar endast utmärkande för en enhet med ställning som juridisk person. Det följer vidare av uppgifterna som sökanden har lagt fram att Chemoxal använde sig av flera av moderbolagets avdelningar och att dotterbolaget hade säte i samma byggnader som koncernens huvudkontor.

52 För det fjärde, vad gäller argumenten avseende Chemoxals förvaltning av andelarna i koncernens andra dotterbolag, i synnerhet i Oxysynthèse, har sökanden medgett att den också var direkt involverad i förvaltningen av dessa andelar.

53 Kommissionen angav dessutom att Chemoxal saluförde väteperoxid tillverkad av Oxysynthèse, ett bolag som står under gemensam kontroll av sökanden och Atochem (skälen 42 och 52 i det angripna beslutet). Även om detta skäl inte redovisats i den del av det angripna beslutet som rör ansvaret för överträdelsen är det av viss betydelse. Det är nämligen svårt att föreställa sig att sökanden inte utövade någon kontroll över Chemoxal, vilket ansvarade för att saluföra produktionen från ett av koncernens andra dotterbolag som står under gemensam kontroll.

54 Vad gäller påståendet om dotterbolagets självständiga beslutanderätt, har sökanden för det första inte lagt fram någon bevisning till stöd för Chemoxals påstådda självständighet i fråga om priser. Sökanden har vad gäller Chemoxals verkställande direktörs befogenheter ingett en kortfattad skrivelse som innehåller ett koncist prisgodkännande från denne, vilket inte styrker att den verkställande direktören själv beslutade om bolagets prispolitik. Andra uppgifter utgörs endast av enkla rapporter från kundbesök.

55 För det andra har Chemoxals påstådda självständighet i fråga om utvecklingen av strategiska affärsprojekt åberopats endast med hänvisning till projektet ”väteperoxid ’on-site’”. Det finns inte heller någon bevisning till stöd för att Chemoxal tilldelades utvecklingen av detta projekt. Vidare framgår det av uppgifterna som bifogats ansökan att detta projekt byggde på teknik som utvecklats av koncernen och att den som drev projektet kom från moderbolaget.

56 För det tredje styrker argumenten avseende utarbetandet av budgeten, hanteringen av kundrelationer, och att det endast var Chemoxals anställda som deltog i European Chemical Industry Council (CEFIC), inte på något sätt att sökanden inte faktiskt utövade ett avgörande inflytande över dotterbolaget.

57 Eftersom sökandens argument inte kunde bryta presumtionen, var kommissionen inte skyldig att i detalj redogöra för skälen till att den underkände dessa. Kommissionen efterkom sin motiveringsskyldighet genom att ingående redogöra för skälen till varför sökanden hölls ansvarig för överträdelsen.

58 Kommissionen prövade noggrant sökandens argument och drog, efter att ha redogjort för dessa omständigheter (skäl 404 i det angripna beslutet), slutsatsen att de inte räckte för att bryta presumtionen (skäl 405 i det angripna beslutet). Sökandens argument var nämligen mycket allmänt hållna och hade inte styrkts med någon särskild bevisning.

59 Eftersom det ankommer på företaget i fråga att inkomma med bevisning till stöd för dotterbolagets självständighet, åsidosätter kommissionen inte sin motiveringsskyldighet genom att endast ange att de omständigheter som anförts är otillräckliga för att bryta presumtionen, då det aktuella företaget inte inkommit med någon bevisning utan endast gjort allmänna uttalanden som saknar stöd.

60 Kommissionen har anfört att, även om dess förklaring till att de omständigheter som anförts av sökanden för att bryta presumtionen inte gjorde det möjligt att uppnå detta syfte skulle anses vara bristfällig, det angripna beslutet trots detta är tillräckligt motiverat. Kommissionen redogjorde nämligen klart för två ytterligare omständigheter av vilka det i sig går att sluta sig till att Chemoxal och sökanden utgjorde en ekonomisk enhet. Detta avser dels sökandens rätt att tillsätta Chemoxals styrelseledamöter, dels den omständigheten att Chemoxals kommersiella verksamhet ”utifrån sett” – av kunder och konkurrenter – uppfattades som sökandens verksamhet. I synnerhet hänvisades det i samband med den konkurrensbegränsande samverkan ofta till Chemoxal som ”Air Liquide”, och Chemoxal använde varumärket Air Liquide i sin kommersiella verksamhet.

61 Kommissionen angav dessutom i det angripna beslutet att Chemoxal saluförde väteperoxid tillverkad av Oxysynthèse, som står under gemensam kontroll av sökanden och Atochem. Detta lyftes fram i punkt 344 i meddelandet om invändningar som ett relevant kriterium för ansvaret för överträdelsen. Det är nämligen svårt att föreställa sig att sökanden inte utövade någon kontroll över ett bolag som ansvarade för att

saluföra produktionen från ett av sökandens andra dotterbolag, över vilket sökanden utövade faktisk gemensam kontroll.

62 Slutligen har kommissionen, enbart i andra hand, gjort gällande att det angripna beslutet inte ska ogiltigförklaras ens för det fall att beslutet skulle anses vara bristfälligt motiverat. De omständigheter som lagts fram av sökanden består nämligen endast av allmänna påståenden och utgör inte bevis som kan bryta den aktuella presumtionen.

Tribunalens bedömning

63 Den motivering som krävs enligt artikel 253 EG ska enligt fast rättspraxis vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet. Av motiveringen ska vidare klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att behörig domstol ges möjlighet att utföra sin prövning. Det krävs inte att alla relevanta faktiska och rättsliga omständigheter anges i motiveringen, eftersom bedömningen av om motiveringen av ett beslut uppfyller kraven i artikel 253 EG inte ska ske endast utifrån rättsaktens ordalydelse utan även utifrån sammanhanget och samtliga rättsregler på det ifrågavarande området (se domstolens dom av den 2 april 1998 i mål C-367/95 P, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, REG 1998, s. I-1719, punkt 63 och där angiven rättspraxis).

64 Kommissionen är inte skyldig att ta ställning till samtliga argument som de berörda personerna har åberopat inför den, utan det räcker att den anger de faktiska omständigheter och rättsliga överväganden som har haft en avgörande betydelse för beslutet. Kommissionen är i synnerhet inte skyldig att ta ställning till omständigheter som uppenbarligen är irrelevanta, saknar betydelse eller klart saknar direkt samband med saken (förstainstansrättens dom av den 15 juni 2005 i mål T-349/03, Corsica Ferries

France mot kommissionen, REG 2005, s. II-2197, punkt 64; se även, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 63 nämnda målet kommissionen mot Sytraval och Brink's France, punkt 64).

65 När, som i förevarande mål, ett beslut om tillämpning av artikel 81 EG riktar sig till flera mottagare och berör frågan om vilka företag som ska hållas ansvariga för överträdelsen, ska beslutet innehålla en tillräcklig motivering i förhållande till var och en av mottagarna, i synnerhet i förhållande till dem som enligt beslutet ska bära ansvaret för överträdelsen. Vad beträffar ett moderbolag som hålls ansvarigt för sitt dotterbolags rättsstridiga beteende, ska ett sådant beslut innehålla en utförlig redogörelse för skälen till att förstnämnda bolag tillskrivs överträdelsen (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-327/94, SCA Holding mot kommissionen, REG 1998, s. II-1373, punkterna 78–80).

66 I förevarande fall har sökanden gjort gällande att kommissionen inte anförde tillräckliga skäl i det angripna beslutet vad avser konstaterandet om sökandens ansvar. I synnerhet angav kommissionen inte skälen till att den inte godtog de omständigheter som anförts av sökanden för att bryta presumtionen som följer av sökandens innehav av hela aktiekapitalet i Chemoxal.

67 Tribunalen konstaterar att det följer av handlingarna i målet att sökanden, i sitt svar på meddelandet om invändningar, anförde specifika argument för att bevisa Chemoxals självständighet. Följande omständigheter åberopades:

— För det första, vad gäller Chemoxals strukturella självständighet, var ingen ur ledningen för Chemoxal, till skillnad från vad som framkommit avseende vissa av

de andra berörda företagen, ledamot i sökandens styrelse eller i dess bolagsorgan. Detta framgår av de olika lönebesked som ingetts till kommissionen samt av uppgifterna som tillhandahållits som svar på kommissionens begäran om upplysningar av den 18 mars 2004. Det var nämligen ingen av Chemoxals chefer eller anställda som samtidigt var anställd av sökanden.

— Det framgår av protokollen från Chemoxals styrelsemöten den 12 maj och den 25 oktober 1995, som ingetts till kommissionen, att dess styrelseordförande hade ett obegränsat mandat, då han, ”inom de gränser som anges i lagstiftningen, getts mycket vidsträckta befogenheter för att under alla omständigheter kunna handla i [Chemoxals] intresse” och att även dess verkställande direktör hade mycket brett definierade befogenheter. Enligt ett cirkulär som upprättats av Chemoxals verkställande direktör under den period som överträdelsen ägde rum gavs denne, i samband med utstationeringen av en försäljningschef till Asien, ansvar för utformningen av logistikpolitiken och genomförandet av bolagets allmänna affärspolitik.

— Chemoxal förfogade över egna avdelningar, inklusive en försäljningsavdelning, en marknadsavdelning, en personalavdelning, en IT-avdelning och en ekonomiavdelning, som möjliggjorde för bolaget att helt själv styra över sin affärspolitik. Chemoxal förfogade till och med över ett forskningscenter som förvaltades separat, även om det låg i samma lokaler som sökanden. Vad gäller de avdelningar som Chemoxal inte direkt förfogade över, såsom bland annat en avdelning för skatter, ”försäkringar” och juridiska frågor, tog bolaget hjälp av moderbolagets avdelningar, mot erläggande av ersättning. Även om Chemoxal hade sitt säte i samma byggnader som koncernens huvudkontor hyrdes lokalerna från moderbolaget, vilket framgår av ett hyreskontrakt som ingetts till kommissionen.

— Chemoxal förvaltade självständigt koncernens andelar i Oxysynthèse och i Oxysynthèse Deutschland GmbH, två bolag som tillverkade väteperoxid. Även om en av sökandens företrädare också var ledamot av styrelsen för Oxysynthèse, var det endast en av Chemoxals företrädare som ingick i direktionen för detta bolag och stod för bolagets allmänna ledning.

— Chemoxal förvaltade självständigt koncernens andelar i Chemoxal Chemie GmbH, ett bolag som av skatteskäl i juridiskt hänseende är knutet till sökanden. Det framgår av kommissionens handlingar i ärendet att företrädarna i styrelsen för detta dotterbolag faktiskt var anställda av Chemoxal.

— Vad för det andra avser Chemoxals självständiga beslutanderätt, skiljer sig dess verksamhet väsentligt från koncernens övriga verksamhet som är inriktad på leverans av industrigaser och medicinska gaser. Utformningen och genomförandet av Chemoxals affärspolitik föll uteslutande på ledningen för detta bolag.

— Direktiv och allmänna riktlinjer i fråga om priser utfärdades uteslutande av ledningen för Chemoxal. Beslut om pris som erbjöds en viss kund fattades av den operativa personalen under överinseende enbart av ledningen. Detta framgår av interna skrivelser och rapporter från kundbesök som lämnats till kommissionen.

— Utvecklingen av betydande strategiska affärsprojekt skedde enbart på initiativ av Chemoxals anställda vilket bekräftas av ett projekt avseende en lösning för tillverkning av väteperoxid ”on-site” som utvecklats av Chemoxal år 1996 och vilket

hade sitt upphov i teknik som utvecklats av koncernen för andra produkter. Chemoxal utnyttjade i detta syfte en tekniker från moderbolaget, vilket inte var inblandat på något annat sätt.

— Utarbetandet av Chemoxals budget ålåg ledningen för detta bolag. Detta framgår av ett cirkulär från Chemoxals verkställande direktör, som ingetts till kommissionen, i vilket det redogörs för fördelningen av arbetsuppgifterna i fråga.

— Chemoxal skötte sina kundrelationer direkt eller via lokala ombud, vilket framgår av skrivelser och rapporter från kundbesök.

— Chemoxal ansågs som ett självständigt bolag vad gäller dess relationer med CEFIC, vilket framgår av protokollen från CEFIC:s möten. Dessa protokoll ingår i kommissionens handlingar i ärendet.

— Även om Chemoxal använde varumärket Air Liquide Chimie, gjordes detta i det berättigade syftet att dra fördel av koncernens internationella renommé. Denna omständighet påverkar inte Chemoxals självständiga hållning gentemot moderbolaget, som har en närliggande firma. Chemoxals officiella affärshandlingar upprättades under bolagets firma.

— Ingen av de personer som deltog i den aktuella kartellens möten har varit anställd hos sökanden. Det finns inte heller något i kommissionens handlingar i ärendet som tyder på att sökanden skulle ha lämnat några som helst instruktioner till Chemoxal.

68 Kommissionen redogjorde för sökandens argument i skäl 404 i det angripna beslutet.

69 Därefter påpekade kommissionen i skäl 405 i det angripna beslutet att de omständigheter som sökanden anfört inte räckte för att bryta den aktuella presumtionen. Kommissionen angav vidare att slutsatsen att sökanden utövar ett avgörande inflytande över Chemoxal stöds dels av sökandens befogenhet att tillsätta styrelseledamöterna i dotterbolaget, dels av hur de berörda bolagen uppfattas utifrån sett. Slutligen fastställde kommissionen, i skäl 406 i det angripna beslutet, sin slutsats att sökanden och Chemoxal utgjorde ett och samma företag.

70 Det ska påpekas att kommissionens resonemang inte tar ställning till sökandens argument, utan endast hänvisar till vissa ytterligare omständigheter som pekar på sökandens avgörande inflytande över dotterbolaget. Det anges följaktligen inte i de ovannämnda skälen till det angripna beslutet varför kommissionen fann att de omständigheter som sökanden anfört var otillräckliga för att bryta den aktuella presumtionen.

71 Vidare finner tribunalen att, även om kommissionen inte är skyldig att ta ställning till alla omständigheter som åberopats av en berörd person, bland annat om de uppenbarligen är irrelevanta, saknar betydelse eller klart saknar direkt samband med saken (se ovan, punkt 64), kan de omständigheter som åberopats av sökanden i förevarande mål, i motsats till vad kommissionen gjort gällande, inte anses sakna betydelse vid bedömningen av Chemoxals självständighet.

72 I sitt svar på meddelandet om invändningar gjorde sökanden nämligen gällande ett antal omständigheter som präglade förhållandet mellan sökanden och Chemoxal vid

tidpunkten för överträdelsen. Sökanden åberopade bland annat den omständigheten att Chemoxals verksamhet var mycket specifik i förhållande till koncernens övriga verksamheter, avsaknaden av överlappning mellan de berörda bolagens ledning och personal, att dotterbolagets ledning getts vidsträckta befogenheter, att dotterbolaget förfogade över egna avdelningar för den kommersiella verksamheten, samt dotterbolagets självständighet i fråga om utveckling av strategiska projekt.

73 De omständigheter som anförts av sökanden utgörs följaktligen inte endast av påståenden utan omfattar en rad konkreta uppgifter som bilagts meddelandet om invändningar (se punkt 67 ovan).

74 Kommissionen var under dessa omständigheter skyldig att ta ställning till sökandens motargument, genom att, med beaktande av samtliga relevanta omständigheter som rör de ekonomiska, organisatoriska och juridiska banden mellan de berörda bolagen, undersöka huruvida sökanden hade styrkt att dotterbolaget uppträdde självständigt på marknaden.

75 Kommissionens skyldighet att motivera sitt beslut på denna punkt framgår klart av den omständigheten att den aktuella presumtionen kan motbevisas, vilket kräver att sökanden framställer bevis rörande samtliga ekonomiska, organisatoriska och juridiska band mellan sökanden och dotterbolaget.

76 Den bristfälliga motiveringen kan dessutom inte avhjälpas genom hänvisningen i skäl 405 i det angripna beslutet till indicierna avseende sökandens befogenhet att tillsätta dotterbolagets styrelseledamöter samt hur de berörda bolagen uppfattades utifrån sett.

77 Dessa omständigheter kan förvisso beaktas inom ramen för bedömningen av banden mellan de berörda bolagen. Kommissionen åberopade dock inte dessa omständigheter i syfte att ifrågasätta betydelsen av sökandens argument avseende Chemoxals självständighet, varför de inte utgör ett tillräckligt skäl för att underkänna dessa argument.

78 Vad gäller kommissionens argument avseende förekomsten av andra omständigheter som pekar på sökandens inflytande över Chemoxal, nämligen den omständigheten att Chemoxal saluförde väteperoxid tillverkad av Oxysynthèse som kontrolleras gemensamt av sökanden och Atochem (skäl 401 i det angripna beslutet), ska det påpekas att det inte följer av det angripna beslutet att kommissionen åberopade denna omständighet till stöd för sitt konstaterande att sökanden utövade ett avgörande inflytande över Chemoxal. En enkel hänvisning till detta ytterligare indicium avseende banden mellan de berörda bolagen kan i vart fall inte avhjälpa bristen i motiveringen till varför sökandens motargument underkändes.

79 Mot bakgrund av det ovan anförda finner tribunalen att kommissionen inte tog närmare ställning till den bevisning som sökanden anfört för att bryta den presumtion som följer av sökandens innehav i Chemoxal. Kommissionen motiverade följaktligen inte tillräckligt sin slutsats att sökanden var ansvarig för den aktuella överträdelsen.

80 I den mån kommissionen i sitt svaromål har hävdat att den motbevisning som företetts av sökanden i vart fall inte var tillräcklig för att styrka Chemoxals självständighet, ska det påpekas att skälen till det angripna beslutet inte innehåller någon bedömning från kommissionens sida av de ifrågavarande omständigheterna. Detta hindrar prövningen av huruvida det angripna beslutet är välgrundat på denna punkt.

81 Tribunalen erinrar vidare om att den berörde i princip ska underrättas om skälen för beslutet samtidigt som den mottar det beslut som går denne emot. En bristfällig motivering kan således inte rättas till genom att den berörde underrättas om skälen för beslutet under rättegången (domstolens dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkt 463, och förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål T-25/04, González y Díez mot kommissionen, REG 2007, s. II-3121, punkt 220).

82 Följaktligen kan avsaknaden av den ifrågavarande motiveringen inte rättas till under rättegången.

83 Mot denna bakgrund godtar tribunalen grunden att motiveringsskyldigheten har åsidosatts och bifaller yrkandet om att det angripna beslutet ska ogiltigförklaras i den mån som det berör sökanden.

84 Det saknas följaktligen anledning att pröva den fjärde grunden.

**Rättegångskostnader**

85 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Sökanden har yrkat att kommissionen ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom kommissionen har tappat målet, ska sökandens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (sjätte avdelningen i utökad sammansättning)

följande:

1) **Kommissionens beslut K(2006) 1766 slutlig av den 3 maj 2006, om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/F/38.620 – Väteperoxid och perborat), ogiltigförklaras i den mån som det berör Air liquide, SA pour l'étude et l'exploitation des procédés Georges Claude.**

2) **Europeiska kommissionen ska ersätta rättegångskostnaderna.**

Vadapalas Prek Dittrich

Truchot O'Higgins

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 16 juni 2011.

Underskrifter